

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ในสภาวะการแข่งขันในปัจจุบัน ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดย่อมและขนาดกลางของประเทศไทย จำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ภายใต้สภาพแวดล้อมการแข่งขันที่เป็นโลกาภิวัตน์มากขึ้น ซึ่งทางเลือกหนึ่งสำหรับ SMEs ในการรักษาและเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน คือ การย้ายหรือขยายฐานการผลิตไปยังประเทศเพื่อนบ้านที่มีความได้เปรียบในด้านทรัพยากรธรรมชาติ ราคาปัจจัยการผลิต และช่องทางการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มที่ทำการศึกษาค้นคว้าได้แก่ กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม

ในด้านสถานการณ์การลงทุนของประเทศในกลุ่ม CLMV นั้น ผลการศึกษาพบว่าการลงทุนจากต่างประเทศในกลุ่มประเทศดังกล่าวมีอัตราการเติบโตที่สูงมากในช่วงหลังวิกฤติเศรษฐกิจของเอเชีย ทั้งนี้เนื่องจากนักลงทุนจากชาติต่างๆ ต่างเล็งเห็นศักยภาพของประเทศในกลุ่มดังกล่าวทั้งในด้านปัจจัยการผลิต ตลาดภายในประเทศและตลาดระหว่างประเทศ ตลอดจนมาตรการส่งเสริมการลงทุนต่างชาติอย่างจริงจัง โดยเฉพาะในประเทศเวียดนามที่รัฐบาลได้พยายามผ่อนคลายข้อจำกัดในการลงทุนและส่งเสริมการลงทุนของต่างชาติอย่างจริงจังต่อเนื่อง

การขยายตัวของการลงทุนจากต่างชาติในประเทศกลุ่ม CLMV อย่างรวดเร็วในระยะเวลาที่ผ่านมา ทำให้มูลค่าการลงทุนจากประเทศไทยมีสัดส่วนต่อมูลค่าเงินลงทุนจากต่างชาติทั้งหมดลดลงอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาที่ผ่านมา โดยประเทศยังคงมีส่วนแบ่งการลงทุนในประเทศกลุ่มดังกล่าวสูงคือ ประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป และประเทศที่มีการลงทุนในประเทศกลุ่ม CLMV มากขึ้นอย่างรวดเร็วคือประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ จีน เกาหลีใต้ และสิงคโปร์

ในด้านมูลเหตุจูงใจให้ลงทุนนั้น นักลงทุนต่างชาติที่ทำการลงทุนในประเทศ กัมพูชา ลาว และเมียนมาร์ ส่วนใหญ่จะมีมูลเหตุจูงใจในด้านทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ไม่ว่าจะเป็นแร่ธาตุ ที่ดินสำหรับทำการเกษตร แหล่งน้ำสำหรับสร้างพลังงาน และแหล่งพลังงานใต้ท้องทะเล และมูลเหตุจูงใจด้านตลาดในประเทศที่ยังคงมีช่องว่างของผลิตภัณฑ์ในตลาด ส่วนนักลงทุนต่างชาติที่เลือกลงทุนขยายฐานการผลิตในเวียดนามส่วนใหญ่มักจะมีมูลเหตุจูงใจในด้านคุณภาพของแรงงานเมื่อเทียบกับระดับค่าจ้าง การขยายตัว

ของกำลังซื้อของตลาดภายในประเทศ และช่องทางในการส่งออก ตลอดจนเสถียรภาพทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจภายในประเทศ

รัฐบาลของประเทศในกลุ่ม CLMV ในปัจจุบัน โดยเฉพาะประเทศเวียดนาม ลาว และกัมพูชา ต่างมีความประสงค์ที่จะดึงดูดการลงทุนของต่างชาติให้เกิดขึ้นในประเทศของตนอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้รัฐบาลของประเทศเหล่านี้จึงได้สร้างความชัดเจนในด้านกฎระเบียบ ขั้นตอน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนของต่างชาติให้มากยิ่งขึ้น ลดหรือผ่อนคลายนโยบายหรือขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการขออนุมัติลงทุน ลดระยะเวลาในการที่ต้องใช้ในการรอผลการอนุมัติการลงทุน นอกจากนี้ประเทศในกลุ่มดังกล่าวมักมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจอนุมัติการลงทุนให้กับรัฐบาลส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นในกรณีที่เป็นการลงทุนขนาดเล็ก อย่างไรก็ตามนักลงทุนที่ประสงค์จะเข้าไปลงทุนในประเทศดังกล่าวควรทำการศึกษารูปแบบและขั้นตอนการลงทุนในทางปฏิบัติจากกิจการที่ได้เข้าไปลงทุนแล้วหรือจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องของไทยในประเทศนั้นๆ ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบและขั้นตอนการลงทุนในทางปฏิบัติอาจมีความแตกต่างจากที่ปรากฏในเอกสารอยู่บ้าง

ในด้านศักยภาพการลงทุนของประเทศในกลุ่ม CLMV นั้น ผลการศึกษาพบว่า ประเทศกัมพูชามีศักยภาพในด้านค่าแรงแรงงานที่ยังค่อนข้างต่ำ มีการเติบโตของตลาดการท่องเที่ยวสูง ได้รับสิทธิพิเศษทางด้านการค้าระหว่างประเทศมาก และยังมีขาดแคลนอุตสาหกรรมการผลิตทั้งภาคเกษตรและอุตสาหกรรม แต่ก็มีข้อจำกัดในด้านขนาดตลาดภายในประเทศที่มีประชากรค่อนข้างน้อย และความพร้อมของสาธารณูปโภค

ส่วนประเทศลาวนั้นมีศักยภาพในด้านค่าแรงแรงงานที่ยังค่อนข้างต่ำ มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ทั้งแร่ธาตุ พลังน้ำ และที่ดินสำหรับทำการเกษตร มีวัฒนธรรมและภาษาใกล้เคียงกับไทย และยังมีขาดแคลนเทคโนโลยีการผลิตผลผลิตทางการเกษตร แต่ก็มีข้อจำกัดในด้านขนาดตลาดในประเทศที่มีประชากรน้อย ความพร้อมของสาธารณูปโภค และการไม่มีพรมแดนติดทะเลจึงทำให้การขนส่งสินค้าระหว่างประเทศต้องผ่านประเทศอื่น

ประเทศเมียนมามีศักยภาพในด้านกำลังแรงงานที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก มีระดับค่าแรงที่ต่ำ ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ทั้งแร่ธาตุ น้ำมัน และที่ดินสำหรับทำการเกษตร นอกจากนี้ยังมีการแข่งขันในประเทศที่ไม่สูงนัก แต่ก็มีข้อจำกัดในด้านความไม่แน่นอนทางการเมือง การส่งเสริมการลงทุน การขนส่งสินค้าผ่านแดน และความพร้อมของสาธารณูปโภค

สำหรับประเทศเวียดนามนั้นนับว่ามีศักยภาพสูงมากทั้งในด้านกำลังแรงงานที่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ในวัยหนุ่มสาว ค่าแรงที่ยังค่อนข้างต่ำ การพัฒนาของสาธารณูปโภคอย่างต่อเนื่อง ขนาดของตลาดภายในประเทศที่มีประชากรมากกว่าประเทศไทย ช่องทางการส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศ

เสถียรภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจ แต่ก็มีข้อจำกัดที่สำคัญคือ ความรุนแรงในการแข่งขันทั้งนี้เนื่องจากประเทศเวียดนามเป็นประเทศที่มีนักลงทุนต่างชาติเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานภาครัฐ

- เนื่องจากผลการศึกษาพบว่าผู้ประกอบการ SMEs ไทยส่วนใหญ่ที่ลงทุนในประเทศกลุ่ม CLMV ตัดสินใจลงทุนจัดตั้งธุรกิจด้วยตัวเองโดยได้รับความช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวกจากหน่วยงานภาครัฐของไทยน้อยมาก ทั้งนี้เนื่องจากยังไม่มีหน่วยงานภาครัฐใดที่มีภารกิจรับผิดชอบหน้าที่ดังกล่าวอย่างเป็นระบบครบวงจร ภาครัฐควรมีการจัดวางระบบเพื่อส่งเสริมการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs ไทยในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน (รวมถึง กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม) โดยมีหน่วยงาน/คณะทำงานซึ่งทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพรับผิดชอบหน้าที่ดังกล่าวและบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทางเลือกหนึ่งคือการจัดตั้ง คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนของผู้ประกอบการ SMEs ในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน โดยคณะกรรมการชุดดังกล่าวประกอบด้วยผู้บริหารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการลงทุนของ SMEs ในกลุ่มประเทศดังกล่าวทุกประเทศ ในทุกสาขาอุตสาหกรรม ได้แก่
 - สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ด้านช่องทางการส่งเสริม SMEs)
 - สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (ด้านมาตรการส่งเสริมการลงทุน)
 - สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ด้านความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ/อนุภูมิภาค)
 - สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (องค์การมหาชน) (ด้านโครงการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศเพื่อนบ้านที่ตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจไทย)
 - ธนาคารแห่งประเทศไทย (ด้านมาตรการอำนวยความสะดวกการเคลื่อนย้ายเงินลงทุนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน)
 - ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้า (ด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการลงทุนต่างประเทศ/ การส่งออกนำเข้าสินค้าและวัตถุดิบ)
 - ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในประเทศไทย)
 - สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ด้านการพัฒนาศักยภาพในการลงทุนต่างประเทศของ SMEs)
 - กรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์ (ด้านการตลาด และภาวะการแข่งขันของตลาดในประเทศนั้น)
 - กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม (ด้านมาตรการส่งเสริมอุตสาหกรรมรายสาขาต่าง ๆ)

- กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง (ด้านการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตและสินค้า ตามแนวชายแดน)
- กรมเอเชีย กระทรวงการต่างประเทศ (ด้านข้อมูลพื้นฐานและกรอบความร่วมมือระหว่างไทยกับประเทศนั้น)
- ตัวแทนคณะทำงานภายใต้กลุ่มความร่วมมือต่าง เช่น ACMECS GMS ASEAN
- สภาหอการค้าไทย
- สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
- สมาคมนักธุรกิจไทยต่างๆในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน
- นักวิชาการในสาขาที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการชุดดังกล่าว ควรมีลักษณะเป็นองค์กรกึ่งราชการ ทั้งนี้เพื่อความคล่องตัวในการทำงานและสะดวกในการประสานงานร่วมกันหน่วยงานของประเทศ นอกจากนี้คณะกรรมการชุดดังกล่าวแล้ว ยังควรมีการจัดตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นเพื่อรับผิดชอบการส่งเสริมการลงทุนของ SMEs เฉพาะในแต่ละประเทศด้วย

- ในระดับรัฐบาล ผู้นำรัฐบาลควรเร่งสร้างความสัมพันธ์และแสดงให้เห็นถึงความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยกับประเทศต่างๆ ในกลุ่ม CLMV ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันรัฐบาลของประเทศอื่นๆ ที่ขยายการลงทุนใน CLMV อย่างจริงจังได้มีความพยายามสถาปนาและยกระดับความสัมพันธ์ในเชิงเศรษฐกิจกับประเทศในกลุ่มดังกล่าว และส่งเสริมให้ภาคเอกชนลงทุนในกลุ่มประเทศดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง
- ในปัจจุบันผู้ประกอบการ SMEs ไทยยังมีการรับรู้ถึงโอกาสทางธุรกิจ (และความเสี่ยงต่างๆ) จากการลงทุนในประเทศกลุ่ม CLMV ค่อนข้างน้อย ถึงแม้ว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ได้มีการจัดการประชุมเพื่อเผยแพร่ข้อมูลและประสบการณ์ลงทุนอย่างเป็นระยะก็ตาม แต่ผู้ประกอบการ SMEs ที่เข้าถึงข้อมูลดังกล่าวก็มีจำนวนจำกัด และยังไม่เห็นภาพที่ชัดเจน ดังนั้นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมธุรกิจ SMEs ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการ SMEs ในสาขาธุรกิจต่างๆ ได้เล็งเห็นถึงโอกาสทางธุรกิจในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น การจัดทำรายการโทรทัศน์ที่มีการเยี่ยมชมสภาพตลาด ผู้ประกอบการ SMEs ไทยที่ประสบความสำเร็จในประเทศนั้นๆ หน่วยงานภาครัฐต่างๆที่เกี่ยวข้อง (ทั้งหน่วยงานไทยและหน่วยงานของประเทศนั้นๆ) การจัดทำบทความที่เกี่ยวข้องกับโอกาสในการลงทุนในประเทศกลุ่ม CLMV หรือ กรณีศึกษาของผู้ประกอบการไทยที่ลงทุนในประเทศกลุ่ม CLMV เพื่อเผยแพร่ตามสื่อสิ่งพิมพ์สำหรับกลุ่มผู้ประกอบการ SMEs เป็นต้น โดยเนื้อหาในช่องทางประชาสัมพันธ์ต่างๆ ควรมีการนำเสนอครอบคลุมในด้าน สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่นำเสนอ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของ

อุตสาหกรรมที่น่าเสนอ ข้อได้เปรียบจากการลงทุนในประเทศนั้น กระบวนการลงทุนในประเทศนั้น สิ่งทีพึงระมัดระวังในการลงทุนในประเทศนั้น เป็นต้น

- หน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการลงทุนของ SMEs ควรพยายามเร่งสร้างและประชาสัมพันธ์ถึงทางเลือกแหล่งเงินทุนต่างๆที่ SMEs สามารถใช้ในการขยายการลงทุนในประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มดังกล่าว เช่น การร่วมมือกับธนาคารพาณิชย์ในการปล่อยสินเชื่อให้กับ SMEs กลุ่มดังกล่าว การส่งเสริมตลาดระดมทุนสำหรับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มดังกล่าวในลักษณะของ venture capital market
- หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ ควรจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลที่นักธุรกิจจำเป็นต้องใช้ในการวิเคราะห์และประเมินสภาพแวดล้อมทางธุรกิจเพื่อประกอบการตัดสินใจลงทุนอย่างต่อเนื่อง โดยข้อมูลดังกล่าวต้องเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้และทันสมัย
- หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ ควรเร่งสร้างมาตรการจูงใจให้ผู้ประกอบการ SMEs ไทยไปลงทุนในประเทศกลุ่ม CLMV ในสาขาที่มีศักยภาพ โดยมาตรการจูงใจดังกล่าวอาจอยู่ในรูปแบบ การผ่อนคลायข้อจำกัดในการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต (เช่น เครื่องจักร) การลดหย่อนภาษี/ดอกเบี้ยให้กับกิจการที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย และการผ่อนคลायข้อจำกัดและค่าธรรมเนียมในการเคลื่อนย้ายเงินเพื่อไปลงทุนในประเทศกลุ่มดังกล่าว
- หน่วยงานภาครัฐของไทยที่ตั้งอยู่ในประเทศกลุ่ม CLMV ควรส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มกันของผู้ประกอบการ SMEs ไทยที่ตั้งอยู่ในประเทศนั้นๆ เพื่อให้ผู้ประกอบการเหล่านั้นสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจได้อย่างทันเวลา สามารถให้ข้อมูลแก่หน่วยงานภาครัฐ ประเทศนั้นรับทราบถึงสถานการณ์และความต้องการของภาคธุรกิจ และสามารถให้คำแนะนำแก่ผู้ประกอบการ SMEs ไทยที่มีความประสงค์จะเข้าไปลงทุนในประเทศนั้นๆ ได้ตรงตามสภาพความเป็นจริง
- หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของประเทศ ควรวางแผนแม่แบบในการส่งเสริมความเชื่อมโยงของอุตสาหกรรมในระดับอนุภูมิภาค ให้แก่อุตสาหกรรมต่างๆ ทั้งอุตสาหกรรมต้นน้ำและปลายน้ำ เช่น อุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร อุตสาหกรรมไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ และอุตสาหกรรมบริการ เป็นต้น

- หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับส่งเสริม SMEs และการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ ควรเร่งสร้างความเข้าใจให้หน่วยงานภาครัฐในประเทศในกลุ่ม CLMV ได้รับทราบถึงข้อดีของการลงทุนจาก SMEs ต่างประเทศ เช่น มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีในระดับที่เหมาะสมและเข้าถึงได้ของประชาชนในประเทศนั้น หรือ SMEs เป็นการประกอบธุรกิจที่เหมาะสมกับขนาดตลาดภายในประเทศนั้นๆ หรือ SMEs มักมีการใช้ปัจจัยแรงงานในสัดส่วนต่อต้นทุนการผลิตที่สูงกว่ากิจการขนาดใหญ่ หรือ SMEs มีความยืดหยุ่นในการจ้างงานซึ่งเหมาะสมกับพื้นที่เกษตรกรรม เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากมีแนวโน้มค่อนข้างสูงที่ประเทศในกลุ่มดังกล่าวจะให้ความสำคัญกับการลงทุนของกิจการขนาดใหญ่มากกว่ากิจการขนาดกลางและขนาดย่อม และประเทศในกลุ่มดังกล่าวอาจมีทัศนคติว่าหากต้องการส่งเสริมการพัฒนา SMEs ในประเทศ (Infant SMEs) รัฐบาลต้องให้การคุ้มครองมิให้ SMEs จากต่างประเทศเข้ามาเป็นคู่แข่ง
- หน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่ให้การช่วยเหลือการพัฒนาของประเทศเพื่อนบ้าน ควรเพิ่มประเภทรูปแบบความช่วยเหลือด้านอื่นๆ นอกจากการให้ความช่วยเหลือในด้านสิ่งก่อสร้าง เช่น การให้ความช่วยเหลือในด้านวิชาการ (การฝึกอบรมแรงงาน การให้ทุนการศึกษา การปรับปรุงหลักสูตร การฝึกอบรมครู) การพัฒนาผู้ประกอบการ SMEs เป็นต้น เพื่อให้รัฐบาลและประชากรในประเทศเหล่านั้นรับรู้ถึงความสัมพันธ์หุ้นส่วนทางด้านการพัฒนาระหว่างไทยกับประเทศเหล่านั้นมากขึ้น

5.2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับ SMEs ไทย

- ผู้ประกอบการ SMEs ที่มีความประสงค์ลงทุนในประเทศกลุ่ม CLMV ควรทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องก่อนตัดสินใจลงทุน ทั้งข้อมูลสภาพแวดล้อมในระดับประเทศ ระดับจังหวัด ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจลงทุนอย่างรอบคอบ ได้แก่ โอกาสทางการตลาดของธุรกิจที่สนใจลงทุนในประเทศนั้น สภาพการแข่งขันในอุตสาหกรรมนั้นในปัจจุบัน ปริมาณ คุณภาพ ราคา และการเข้าถึงปัจจัยการผลิต นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมของพื้นที่และประเทศนั้นๆ กฎระเบียบขั้นตอนในการจัดตั้งและดำเนินธุรกิจ ขั้นตอนในการจัดตั้งและดำเนินธุรกิจในทางปฏิบัติ
- ผู้ประกอบการ SMEs ที่มีความประสงค์ลงทุนในประเทศกลุ่ม CLMV ควรเดินทางไปสำรวจตลาดยังประเทศที่ต้องการเข้าไปลงทุนด้วยตัวเองก่อนตัดสินใจลงทุน ทั้งนี้เนื่องจากข้อมูลที่ได้รับจากแหล่งทุติยภูมิอาจไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในช่วงเวลานั้น ซึ่งการเดินทางไป

สำรวจตลาดจะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถนำข้อมูลที่ได้รับมาใช้ในการวางแผนการลงทุน
ได้สอดคล้องกับสถานการณ์และความเป็นจริงมากขึ้น

- สำหรับผู้ประกอบการ SMEs ที่ยังไม่เคยมีประสบการณ์การลงทุนในประเทศที่จะเข้าไปลงทุน
มาก่อน ควรใช้กลยุทธ์การลงทุนแบบค่อยๆลงทุน โดยไม่ควรลงทุนในช่วงแรกอย่างเต็มที่
โดยใช้เงินทุนทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากการลงทุนในต่างประเทศจะมีความเสี่ยงหรือความไม่
แน่นอนค่อนข้างสูงสำหรับผู้ที่ไม่เคยลงทุนในประเทศนั้นมาก่อน โดยรูปแบบการลงทุนอาจจะ
เริ่มที่การทดลองจำหน่ายสินค้านั้นในตลาดเป้าหมายก่อน ซึ่งเมื่อเห็นว่ามีกำลังซื้อแล้วจึงค่อย
ลงทุนและขยายการผลิต
- ในด้านการร่วมทุนหรือตัวแทนคนท้องถิ่นในการบริหารกิจการที่เข้าไปลงทุนนั้น
ผู้ประกอบการควรใช้เวลาในการคัดสรรผู้ร่วมทุนที่มีความน่าเชื่อถือให้ได้มากที่สุด โดยอาจ
ขอคำแนะนำจากสมาคมผู้ประกอบการไทยในประเทศนั้นๆ และหน่วยงานภาครัฐของไทยใน
ประเทศนั้นๆ
- ผู้ประกอบการ SMEs ที่มีความประสงค์ลงทุนในประเทศกลุ่ม CLMV ควรทำการวิเคราะห์
สภาพตลาดและกำหนดจุดยืนผลิตภัณฑ์ของตนเองให้ชัดเจน และควรมีกลยุทธ์ในการสร้าง
ความแตกต่างและรักษาเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ของตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจาก
คู่แข่งในประเทศที่เข้าไปลงทุนอาจสามารถลอกเลียนแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีลักษณะ
ใกล้เคียงได้ในเวลาอันรวดเร็ว